herpy

PILGIFTFROSKER

Lovely Poison Frog

Phyllobates lugubris

Phyllobates lugubris er en liten, svart pilgiftfrosk på 19-24 mm med to gule, gyldne eller oransje striper langs ryggen. Den lever på skogbunnen i lavlandsregnskogen på den karibiske siden av Mellom-Amerika, fra Nicaragua til Panama. Den ses av og til i handelen, men det finnes lite kunnskap om stell.

Familie: Dendrobatidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**19-24 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-3 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**7-21**
Larvetid	**45-80 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ferdigfôr**
Yngelpleie	**Vokter eggene og bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phyllobates lugubris er en liten, kompakt pilgiftfrosk. Hannene er 19-21 mm, hunnene 21-24 mm, så hunnen er den største. Grunnfargen er svart med to striper langs ryggen fra snuten til bakbena. Stripene er typisk lysegule, gullfargede eller oransje. Bena er ofte marmorerte i gult eller grønngult, og buken er så tett marmorert med svart at den nesten ser helt svart ut.

Arten ble tidligere regnet for å omfatte froskene på stillehavssiden av Costa Rica og Panama. De tilhører nå *Phyllobates vittatus*, som er en nær slektning. De to artene utgjør til sammen *P. lugubris*-gruppen i slekten, mens *Phyllobates terribilis*, *Phyllobates bicolor* og *Phyllobates aurotaenia* hører til *P. bicolor*-gruppen.

Hudgiften er svak. Slektens colombianske arter er blant de giftigste froskene i verden, men *P. lugubris* tar bare opp lite gift fra føden, selv om den spiser de samme maurene og midden som andre pilgiftfrosker. Huden inneholder små mengder av få alkaloider, og batrachotoksin er ikke funnet hos arten. Giftstoffene kommer fra føden i naturen, og oppdrettede dyr har ingen.

Vask likevel hendene etter kontakt med dyr fra naturen.

Det finnes lite kunnskap om arten i fangenskap. Størrelsene i boksen er målt på ville dyr; levetid, antall egg og larvetid er lånt fra *P. vittatus* og er omtrentlige.

Utbredelse og leveområde

Phyllobates lugubris lever på den karibiske siden av Mellom-Amerika, fra det sørøstlige Nicaragua gjennom Costa Ricas karibiske lavland til det nordvestlige Panama, der den blant annet finnes i provinsen Bocas del Toro. Det er ett enkelt funn rett vest for Panamakanalen.

Arten finnes fra 10 m til omkring 600 m over havet. Bestandene på stillehavssiden, som tidligere ble regnet med, tilhører nå *Phyllobates vittatus*. Arten finnes i flere vernede områder.

> **Naturlig utbredelse:** Nicaragua, Costa Rica og Panama.

LEVEOMRÅDE

Phyllobates lugubris lever i fuktig lavlandsregnskog og i utkanten av skogen på de laveste fjellskråningene, opptil omkring 600 m. Den finnes også i sekundærskog og på plantasjer. Frosken er dagaktiv og lever på bakken i løvlaget. De voksne ses ofte ved steinete strekninger av vassdragene i skogen, der hannene sitter skjult mellom planter og kaller. I Bocas del Toro lever den side om side med *Oophaga pumilio* og den bittelille *Andinobates claudiae*.

Klimaet er varmt og fuktig hele året uten noen kjølig periode, og dagen er omkring 12 timer lang året rundt.

Truslene er tap av skog, forurensning og ulovlig innsamling. Soppen *Batrachochytrium dendrobatidis* er påvist hos museumsdyr, men betydningen for de ville bestandene er ukjent.

Stell

TERRARIET

Det finnes lite kunnskap om stell av *Phyllobates lugubris*. Den nærmeste slektningen, *Phyllobates vittatus*, er langt bedre kjent i fangenskap og lever i samme slags skog på Costa Ricas stillehavsside, så tallene her er lånt fra den. *Oophaga pumilio* og *Dendrobates auratus* lever i de samme skogene som *P. lugubris* og har lignende krav.

To eller tre dyr trenger et terrarium på minst 60 × 45 × 45 cm. Frosken holder seg på bakken, så gulvarealet teller mer enn høyden. Bunnen bygges med et dreneringslag av leca-kuler, et nett eller en fiberduk over og et fuktig, drenerende jordlag med et tynt lag mose og et tykt lag løv. Dyrene trenger mange skjul: korkrør, halve kokosskall, røtter og tett bunnbeplantning. En bakgrunn av kokosfiber eller kork med mose gir ekstra overflate.

Spretthaler og skrukketroll i bunnen spiser rester og muggsopp. Ventilasjonen skal gi litt luftutskifting uten å tørke ut terrariet. Ikke hold arten sammen med *P. vittatus*, da de to artene kan krysse seg.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Dagtemperaturen skal være 21-25 °C og natten 18-21 °C, som for *Phyllobates vittatus*. Pilgiftfrosker er svært følsomme for varme: over 27 °C bør unngås, og flere timer omkring 29 °C kan være dødelig. Terrariet må derfor ikke stå i sol eller tett på en varmekilde, og lyset må ikke varme det opp.

Det er ingen vinterdvale, og arten skal ikke ha en kjølig periode. Et lite fall om natten er nok. Mål temperaturen med et digitalt termometer nede ved bunnen, der froskene oppholder seg.

Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 80-100 %, og jorden og løvlaget skal alltid være fuktige. Sprøyt terrariet grundig 1-2 ganger om dagen med regnvann, osmosevann eller avklort vann, eller bruk et regn- eller tåkeanlegg. Overflaten må tørke lett av i løpet av dagen, slik at luften ikke blir stillestående.

Blir det for tørt, søker froskene inn i gjemmesteder og blir mindre aktive, og de kan tørke ut. Ventilasjonen er viktig, fordi stillestående, mettet luft gir muggsopp og bakterievekst. Plantene og et tykt løvlag holder på fuktigheten lengst.

VANN OG VANNKVALITET

De voksne froskene drikker ikke, men tar opp vann gjennom huden, og en lav vannskål med 1-3 cm vann er nok. *Phyllobates vittatus* setter pris på en liten vanndel, og i naturen bæres rumpetrollene til vassdrag. Bruk en flat skål med en rampe av steiner, slik at dyrene lett kommer opp. Skift vannet annenhver dag.

Vannet skal være regnvann, osmosevann eller avklort vann fra springen; amfibier tar opp stoffer gjennom huden, så unngå klor og såpe. Rumpetroll oppdrettes i små bøtter med samme slags vann, uten filter og med hyppige vannskift.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

LYS OG UVB

Arten lever på skogbunnen, der lyset er dempet, og UVB er ikke dokumentert som nødvendig. En svak UVB-lampe i Ferguson-sone 1 er valgfri; gi da alltid skygge. Lyset skal først og fremst gi plantene nok til å vokse: LED eller T5 i 10-12 timer om dagen.

Lyset må ikke varme opp terrariet. Belysningen skal være jevn, uten sterke flekker, slik at froskene alltid kan søke inn i skygge.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Phyllobates lugubris spiser i naturen mest maur og midd. I terrariet gis små leddyr: vingeløse bananfluer (*Drosophila melanogaster*), spretthaler, små skrukketroll og nyklekte sirisser. Byttet skal være under 3 mm langt.

Fôr voksne frosker annenhver dag med så mye at alt er spist i løpet av et par timer. Pudre alle fôrdyr med et vitamin- og mineraltilskudd. Spretthaler og bananfluer kan holdes i egne kulturer, slik at det alltid er fôr.

De nyforvandlede ungene skal ha de minste spretthalene og bananfluene.

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er dagaktiv og lever skjult mellom løv og planter. Hannene kaller fra skjulte plasser og forsvarer territoriet sitt mot andre hanner, så flere hanner i samme terrarium kan gi stress. Et par eller en liten gruppe med flere hunner enn hanner er den sikreste holdformen; *Phyllobates vittatus* klarer seg godt både i par og grupper.

Froskene skal ikke håndteres, unntatt når de flyttes. Huden er sart, og såpe og krem på hendene kan skade dem. Skal et dyr flyttes, bruk en fuktig plastbeholder. Arten er ofte sky i begynnelsen og viser seg først når den føler seg trygg.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene er 19-21 mm og hunnene 21-24 mm, så hunnen er den største og har en rundere kropp. Bare hannen kaller. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert; *Phyllobates vittatus* blir kjønnsmoden ved 8-10 måneder. Et par får man lettest ved å la flere unger vokse opp sammen.

PARRING

Hannen finner et skjult sted, ofte mellom planter tett ved vann, og kaller på hunnen derfra. Paringen skjer på land i et skjul. Hvordan paringen settes i gang i terrariet, er ikke dokumentert for arten; et fast skjul, ro og stabil fuktighet er den beste rammen, og regn eller kraftig sprøyting kan sette i gang kallingen.

Ikke flytt dyrene mer enn nødvendig. Gi paret et fast skjul med dempet lys og et område med fuktig løv.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger eggene på tørt løv. Antall egg er ikke dokumentert for arten; tallet i boksen, 7-21 egg, er lånt fra *Phyllobates vittatus* og er sannsynligvis i overkant for den mindre *P. lugubris*. Hannen passer eggene og holder dem fuktige ved å sitte på dem og avgi vann fra kroppen.

Når eggene klekkes, bærer hannen rumpetrollene på ryggen til vassdrag. I terrariet må det være en liten vannskål der de kan settes av, eller eggene kan tas ut og rumpetrollene oppdrettes hver for seg i små bøtter. De fôres med fint rumpetrollfôr i små porsjoner, og vannet skiftes jevnlig.

METAMORFOSE

Klekketiden er ikke dokumentert. Larvetiden er heller ikke kjent for arten; boksen oppgir 45-80 dager, lånt fra *Phyllobates vittatus*.

Når forbena kommer, slutter rumpetrollet å spise. Senk vannstanden til 1-2 cm, eller legg steiner, bark og fuktig mose ved kanten, slik at den lille frosken lett kan krabbe opp. Den lever av halen til den er trukket inn, og søker deretter inn i løvet.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene er små og skal oppdrettes i en liten beholder med fuktig bunn, mose og mange skjulesteder. De skal få de minste spretthalene og vingeløse bananfluer hver dag, pudret med kalk og vitaminer.

Ungene er sårbare de første månedene. Når de spiser godt og har vokst tydelig, kan de flyttes til et større terrarium. Hold fuktighet og temperatur stabile, og unngå å flytte dem for ofte.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

Helse og vanlige feil

Det er ikke dokumentert sykdommer spesielt for arten. De typiske problemene for pilgiftfrosker er:

- For tørr luft eller for varmt terrarium, som gir uttørking og stress. Hold luftfuktigheten på 80-100 % og dagtemperaturen under 25 °C.
- Mangel på kalk og vitaminer, som gir svake og forkrøplede bein. Dryss fôret med tilskudd.
- Soppinfeksjon fra *Batrachochytrium dendrobatidis*, som setter seg i huden. Tegnene er sløvhet, tap av appetitt og avskalling av huden.
- Parasitter og bakterier hvis terrariet er skittent og stillestående.

Søk en veterinær med kunnskap om amfibier hvis frosken er sløv, avmagret eller har sår eller hevelser.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.